
OD REDAKCJI

Różnorodność zagadnień, które podjęli Autorzy drugiego numeru rocznika „Polska Myśl Pedagogiczna”, po części oddaje klimat problemów badawczych we współczesnych naukach społecznych i humanistycznych. Jednak w znacznie szerszym zakresie odsłania ciągłą aktualność pytań pierwszych (podstawowych), będących także wynikiem samoświadomości pedagogów skłaniających się ku humanistycznemu wymiarowi myśli pedagogicznej i pedagogiki. Różnorodność zgłoszonych do rocznika artykułów skłoniła mnie, jako redaktora tomu, do decyzji porządkującej ich publikację – skutkiem tego w głównym dziale tomu „Studia i rozprawy” pojawiły się trzy obszary tematyczne: *Nurty – kierunki – subdyscypliny, Realizm filozoficzny Szkoły Lubelskiej jako podstawa pedagogiki oraz Zagadnienia różne*.

Pierwszy obszar tematyczny otwiera studium Prof. zw. dr hab. Bogusława Śliwerskiego będące syntezą wyników badań nad stanem recepcji i rozwoju jednego z głównych współcześnie nurtów: pedagogiki i psychologii krytycznej, obejmujące okres od końca lat 80. XX do połowy drugiej dekady XXI wieku. Kolejny tekst (redaktorki niniejszego tomu) powstał z zamiarem pokazania możliwości przywrócenia pedagogice społecznej obszaru teorii i praktyki wychowawczej, powstałego na pograniczu pedagogiki oraz katolickiej nauki społecznej i stanowi próbę znaczącego poszerzenia subdyscypliny, jaką jest humanistyczna pedagogika społeczna. Refleksja nad pedagogiką sokratejską, którą od lat prowadzi Dr Bogusława Jodłowska, stała się przedmiotem kolejnego artykułu. Autorka pokazuje ją jako kierunek rozwoju, stawiając na pierwszym planie problem początków pedagogiki.

Największy obszar tematyczny stanowią studia i rozprawy odnoszące się do realizmu filozoficznego Szkoły Lubelskiej jako podstawy pedagogiki. Otwiera je artykuł Ks. prof. zw. dr hab. Andrzeja Maryniarczyka, współtwórcy tej szkoły. Kolejne artykuły tworzą w pewnym sensie uporządkowany zakres zagadnień, począwszy od odpowiedzi na pytania: Po co pedagogom metafizyka realistyczna? Czym jest realizm w pedagogii osoby? Dalej otrzymuje Czytelnik autorskie próby zmierzenia się z następującymi zagadnieniami realizmu metafizycznego jako inspiracji myśli pedagogicznej (na przykładzie refleksji antropologiczno-pedagogicznej Stefana

Swieżawskiego); założeniami realizmu ontologicznego i aksjologicznego (w koncepcji wychowania Jacka Woronieckiego); próbą odsłony wątków realizmu klasycznego w *Pedagogii polskiej* Władysława Seredyńskiego (z perspektywy myśli Mieczysława A. Krąpca); znamionami realizmu w koncepcji wychowawczej Edmunda Bojanowskiego. Dalsze artykuły uzupełniają zagadnienie zakorzenienia wybranych wątków myśli pedagogicznej (i pedagogiki) w realizmie filozoficznym. Ich problematyka pokazuje ogromny zasięg filozoficznych podstaw koncepcji pedagogicznych zbudowanych na realizmie (jakże charakterystyczny dla polskiej kultury): od tradycji tomistycznych, poprzez neotomistyczne, aż po personalizm, w wielu odmianach niosący tak zwany realizm umiarkowany. Zderzamy się w zamieszczonych tu artykułach z ogromnym dorobkiem polskiej humanistyki, z myślą pedagogiczną o charakterze interdyscyplinarnym (S. Swierzawski, M. A. Krąpiec, J. Woroniecki, E. Bojanowski, W. Seredyński, J. Kalinowski i inni).

Myśl ta, klasyczna i nowoczesna zarazem, rzadko gości we współczesnych dyskursach akademickich. Jest nie tylko rdzennie polska, w sensie tradycji intelektualnych, ale posiada też drugą cechę: w swej warstwie światopoglądowej (bez której nie może obejść się wychowanie) jest katolicka. Nie stawiałabym tezy, że realizm nie znajdował dla siebie akademickiego popytu z powodu preferowania go przez katolicyzm. Jego rzadsza obecność w tradycyjnej pedagogice europejskiej, raczej wiązała się z konieczną tu postawą „liczenia się z realiami” człowieczeństwa i sytuacji wychowawczej – w pytaniach o ich poznanie (z postawą badawczą typową dla realizmu: zob. artykuł A. Maryniarczyka). Postawa badawcza wynikająca z realizmu filozoficznego wydaje się trudniejsza (bardziej wymagająca), aniżeli nieograniczone „tym, co istnieje” wizje wychowania konstruowane wokół wybranych idei. Hołubienie (dowolnych) idei edukacyjnych połączone z przyjmowaniem indywidualistycznych perspektyw i brakiem konieczności stawiania pytań o realność i sens rozwijanej idei (dowolnej, mniej ważne jakiej), dawało mniej ograniczeń twórczym umysłom. Czy pytanie o ich realne skutki wychowawcze (model człowieczeństwa) nie nabiera dzisiaj coraz większego sensu?

W słowach na otwarcie II Seminarium Polskiej Myśli Pedagogicznej 29 kwietnia 2016 roku (artykuły podejmujące zagadnienie realizmu są referatami poseminaryjnymi) Profesor Jarosław Górniak, Dziekan Wydziału Filozoficznego UJ, powiedział między innymi, że spór realizmu z antyrealizmem i idealizmem konstruktywistycznym ponownie zajmuje, w jego odczuciu, centralną pozycję w debacie nad fundamentami nauk społecznych; że program Seminarium sięga do polskiej tradycji tomistycznej w tym zakresie. Dodał – co jest dążeniem organizatorów – że w przyszłości może warto skonfrontować ją (z udziałem filozofów) z tradycją ingardenowską, czy choćby z brytyjskim realizmem krytycznym Roya Bhaskara i jego kręgiem (na przykład Margaret Archer na gruncie socjologii).

W niniejszym numerze rocznika dominuje problematyka realizmu Lubelskiej Szkoły Filozoficznej jako podstawy pedagogiki i myśli o wychowaniu, szkoły, o której pisze się też, że jest Filozofią Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego lub Polską Szkołą Filozofii Klasycznej.

Po powyższej, najobszerniejszej części, Czytelnik otrzymuje jeszcze kilka tekstów zebranych w *Zagadnieniach różnych*, które dopełniają intelektualny koloryt czasopisma.

W drugim numerze „Polskiej Myśli Pedagogicznej” proponujemy Czytelnikowi 24 artykuły w dziale *Studia i rozprawy*, ponadto 2 teksty w *Archiwum* i 3 recenzje nowych książek z zakresu polskiej pedagogiki i myśli pedagogicznej – współczesnej i historycznej. Autorzy wnieśli w proponowane teksty nie tylko wyniki swoich badań, ale także własną wrażliwość, ogromną empatię dla człowieka i jego wychowania.

Szanowni Czytelnicy!

Oddając Wam drugi numer rocznika, pozostajemy z nadzieją, że jego lektura, jeżeli nawet nie przyniesie wyczerpujących odpowiedzi i rozwiązań, to stanie się inspiracją do myślenia, poszukiwania, działania, do sięgania po ciągle do końca nieodkryte bogactwo polskiej myśli humanistycznej, a przede wszystkim pedagogicznej. W imieniu zespołu redakcyjnego gorąco zapraszam do lektury.

Kraków, 26 sierpnia 2016 roku

Janina Kostkiewicz